

# מדינת ישראל

## בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1197864/21

בבית הדין הרבני האזורי באר שבע

כפני כבוד הדיין:

הרב אברהם הרוש

התובעת: פלונית

נגד

הנתבע: פלוני

הנדון: דחיית בקשת האב להפחתת מזונות; הטלת קנסות בנסיבות של ניכור הורי מהאם

### החלטה

תיק זה מתנהל בפניי כדיין יחיד, בהסכמת הצדדים.

בדין ביום י"ג באייר תשפ"ג (04/05/2023) שמעתי על מצבם של הילדים מפי הצדדים, וכן על מצבם העגום של הילדים מפי העובדות הסוציאליות במועצה אזורית [...].

כפי שכתבתי בהחלטות קודמות, בתיק זה בפרט אני נחוש מתמיד להעמיד מולי את טובת הילדים, וללוות את העניין עד הפתרון הרצוי.

עקב הניכור ההורי המתמשך בין הבן [א'] לאימו, אשר להתרשמותי יש לאב חלק לא מעט בו – בין באופן מודע ובין באופן לא מודע – סבורני שהיענות לבקשות האב בענייניו של [א'] בעייתי זה עלולה להחריף את הניכור הקיים, ואף להשפיע לרעה על טובת שאר הילדים ולקשר שלהם עם אמם.

אשר על כן, הנני דוחה את בקשת הנתבע בשתי בקשותיו: הראשונה, העברת המשמורת הרשמית של הבן [א'] לחזקתו. השנייה, לאפשר הוצאת דרכון לבן [א'] על מנת שיוכל לטוס עימו לחו"ל.

### הנימוקים בקצרה

נזכיר שביום כ"ד באב תשפ"ב (21/08/2022) (תיק 14/) החלטתי, בהסכמת האם, להוריד את תשלום המזונות עבור הבן [א'] ולהתנות זאת בהתקדמות הקשר של [א'] עם אימו תוך טיפול של המטפלת גב' ענבל שני גרינברג. למעשה, כפי ששמענו בדיון, הקשר לא השתפר, וניתן אף לומר שהחמיר, וגם הבן [ב'] מתקדם לעבר נקודה חמורה זו. אם לא נעצור זאת בזמן, נמצא את עצמינו בנקודת אל-חזור שהטיפול בה הינו קשה מנשוא, עם השלכות מרחיקות לכת שיפגעו בטובת הקטין [א'] וכן בטובת שאר הקטינים, ובמשך הזמן – אף באב עצמו.

א. ענישה שלא מן הדין בהקשר של ניכור הורי

לצערי, האב ממשיך בהנהגות זו של השפעה לניכור הורי, והילדים מעודכנים בפרטי הדיונים בכיה"ד. תירוצו של האב אינו מרפא את השבר. אף בקשתו לטוס עם הבן [א'] לבד, תוך ידיעה

# מדינת ישראל

## בתי הדין הרבניים

ברורה שעניי הילדים האחרים נשואות לטיסה זו, יש בזה כדי להוסיף שבר על נקלה, ומראה על ניתוקו של האב מהסובב אותו כלפי גידול הילדים ואינו מודע להשפעה שלו על הילדים.

לכן ברור שאין להיענות בחיוב לבקשותיו הנ"ל, שבכך יהא פרס לניכור הורי אשר ללא ספק יש לאב יד בטיפוחו.

אדרבה, סבורני שמן הראוי לקנוס את האיש עבור התנהגות זו שאינה מאפשרת לגדל את הילדים בשלוה הראויה להם ומוסיף בניכור הורי זה של הבן [א'] כלפי האם, ויש לזה השפעה לרעה על שאר הילדים, וכפי שרואים בפועל השפעות אלו אצל הבן [ב'].

אמנם המסד ההלכתי המאפשר קנסות מסוג זה יסודו בשו"ע חו"מ (סימן סימן ב) מדין "עונשין שלא מן הדין", וכבר דעתי אמורה בפס"ד (תיק 1313311/7) שלא בנקל ניתן לעשות שימוש בסעיף זה.

אולם, עיון בפסק הדין הנזכר, וכפי הדברים שכתבתי שם בגדר ענישה שלא מן הדין, מראה שאכן לעניין זה לענ"ד יש כוח לשימוש בכוח ענישה זו, מאחר והסמכות המהותית של ביה"ד הינה בגדר אביהם של יתומים, וכפי שהרחבתי בגדר זה בפס"ד אחר, שניתן במסגרת תיק 197864/14.

והטיפול בניכור הורי מחייב שימוש ב"ארגז כלים נרחב" וחלק מזה הוא שימוש בקנסות, וכפי שכתבתי בפס"ד הנ"ל העוסק בניכור הורי תיק 197864/14, בפרק "הפתרונות שיש לערכאה שיפוטית כנגד תופעת הניכור ההורי".

אשר על כן אני סבור שיש לביה"ד הסמכות הייחודית לקנס זה במסגרת זו של ניכור הורי ומתוך דאגה לשלום הילד, לכן במסגרת זה היה מקום לשקול הגדלה של חיוב הכתוב בסוף החלטה זאת עד לכדי חיוב מלא של כל סכום המזונות רטרואקטיבי, אולם בשלב זה, לעת עתה, אמנע לעשות זאת תוך מעקב מתמיד אחר התקדמות הקשר בין הבן [א'] לאמו.

נמצא לפי"ז שאף שאני מאוד מסתייג בשימוש בכוח זה, וכפי הדברים האמורים בפס"ד הנ"ל, מכל מקום מצאנו עניין ייחודי המצדיק שימוש בכוח זה של ענישה שלא מן הדין.

### ב. חיוב מזונות לילדים גדרו המורחב והגדרתו.

אלא, שאין אנו צריכים לכך בנידון זה, שכן אי-עמידה של האיש בתנאי ההחלטה הנ"ל מיום כ"ד באב תשפ"ב (21/08/2022) מעמיד לאישה מן הדין סכום מזונות בסך 1,250 ש"ח לחודש רטרואקטיבי מיום 01/09/2022, כפי שיתבאר.

נזכיר שביום 26.5.2022 (תיק 16) הגיש האב בקשה להפחת מזונות עקב מעבר הבן [א'] אליו בפועל.

בתגובת ב"כ האשה מיום 20.6.2022 בקש לדחות את בקשת האב, שבזה תינתן רוח גבית לניכור אשר לטענתה באה בהשפעת האב, ואדרבה ראוי לקנוס אותו על כך, וכן כי האב אינו עומד בהסדרי השהות אשר נקבעו.

בהחלטה ארוכה מיום ד' בתמוז תשפ"ב (03/07/2022) (תיק 14) התייחסתי לנושא טובת הילד וניכור הורי, ואף הקדשתי חלק בכותרת: "הפתרונות שיש לערכאה שיפוטית כנגד תופעת הניכור ההורי". בעניין הבקשה להפחתת מזונות כתבתי:

# מדינת ישראל

## בתי הדין הרבניים

"ביה"ד לא רואה צורך להכריע בשאלה זו כעת, כיון שביה"ד נענה לבקשת האב להפחית יום אחד מהשהיה של הילדים אצלו, וזה עצמו עולה יותר לאם, ועל כן לא ניתן להפחית מדמי המזונות.

עם זאת, ב"כ האם ביקש לא להשתמש בנימוק זה כיון שהוא שוקל להגיש תביעה להעלאת דמי המזונות בגין הגדלת הזמנים שהילדים נמצאים אצל האם, ולא כפי שהוסכם בהסכם הגירושין. במסגרת הזמנים שנקבעו בהסכם הוחלט על הסכום, וכעת עם הרחבה הזמן עם האם הוא שוקל להגיש תביעה להגדלת דמי מזונות.

במסקנות אותה החלטה, נקבע:

א. "הבקשה להפחתת המזונות נדחת.

ב. לגבי הפחתת מזונות, ביה"ד רושם לפניו את בקשת ב"כ האם שלא להשתמש בנימוק של הגדלת זמני השהיה עם האם כגורם למניעת ההפחתה מהמעבר של הילד אצל האב.<sup>1</sup>

אומר ברורות, איני מתכוין לתת פרס ורוח גבית לאב מנכר, ולא תהיה שום הפחתה כתוצאה מניתוק הקשר בין אם לבנה. הנימוקים הענייניים לזה נמנעו מאיתנו נכון לרגע זה לאור האמור, אולם אם תוגש בקשה להגדלת מזונות ביה"ד יכריע אף בסוגיה זו. תיק הפחתת מזונות יסגר.

התקיים דיון מעקב ביום כ"א באב תשפ"ב (18/08/2022). בעקבות הדיון ניתנה החלטה הנ"ל ביום כ"ד באב תשפ"ב (21/08/2022), בה ניתנו מספר הוראות אופרטיביות, בפרט ביחס לבן [א'], ביניהם נקבע:

ה. "כלי נוסף שניבחן ע"י ביה"ד לסיוע בניכור ההורי, הינו ביטול זמני של מזונות הילד [א'] למשך שלושה חודשים החל מחודש ספטמבר אם שולם עבור חודש אוגוסט, סכום המזונות שירדו מהסך הכולל עומדים על 1,250 ש"ח החלטה זו הינה כל עוד והבן [א'] שוהה באופן מלא עם האב.

ו. ביטול זה מותנה בהשבת הבן [א'] לחיק אימו כבעבר, אם ביה"ד יתרשם שלא נעשה דבר בעניין זה וכמו כן לא חל שום התקדמות ביחס בין הבן [א'] לאימו חיוב המזונות ישוב לקדמותו רטרואקטיבית מיום החלטה זו.

ז. על האב לעמוד על זמני השהות אצלו כך שלא תהיה הליכה של הילדים אל האם בתוך זמני השהות עם האב, מקרה זה אם ישנה יגרוור חיוב קנס על פי שיקול דעתו של ביה"ד.

נמצא, כעת, כאשר טרם שב הבן לחיק אמו, ולא היתה התקדמות בעלת משמעות, ואדרבה, המצב החמיר, בטלה ממילא רטרואקטיבית הביטול זמני של מזונות הילד מהחלטה זו, וחוזרת לתוקפה ההחלטה הקודמת מיום ד' בתמוז תשפ"ב (03/07/2022) אשר דוחה את בקשת האב להפחתת מזונות. אם כן, למעשה, גובה המזונות נשאר כעת כפי שנקבע בהסכם הגירושין, ואם בפועל האב החסיר 1,250 ש"ח מתשלום המזונות מאז 9/2022 – הרי שקיים לו חוב מזונות לאשה, בסך 11,250 ש"ח כעת (נכון לחודש מאי 2023).

אולם, חיוב זה יש לתת עליו את הדעת. ידוע שחיוב המזונות הוא ביחס להוצאות לצרכי הבן, ולא עבור האשה, וכפי שכתבתי בפסק דין (תיק 1161022/12), ולכן על פניו לא ניתן להטיל על האב חיוב מזונות עבור הבן [א'] כאשר בפועל האם לא מוציאה עליו הוצאות הכלולות בסל

<sup>1</sup> יש לציין שהאם חזרה בה מהגדלת זמני השהיה עם האב, ולכן, אכן אין להשתמש בנימוק זה.

# מדינת ישראל

## בתי הדין הרבניים

המזונות. ואף שניתן לתת לחיוב זה הצדקה משפטית טכנית, מכל מקום אין להוציא ממון מהאב בלי עילה הלכתית לחיוב מזונות אלו.

נקדים להביא את אשר כתבנו בפס"ד מיום ד' בתמוז תשפ"ב (03/07/2022), כמובא לעיל:

"אומר ברורות, איני מתכוין לתת פרס ורוח גבית לאב מנכר, ולא תהיה שום הפחתה כתוצאה מניתוק הקשר בין אם לבנה. הנימוקים העניינים לזה נמנעו מאיתנו נכון לרגע זה לאור האמור, אולם אם תוגש בקשה להגדלת מזונות ביה"ד יכריע אף בסוגיה זו. תיק הפחתת מזונות יסגר."

על פניו הגיע העת להכריע בנידון זה, אלא שמבלי להיכנס לעובי הקורה, ובהתאם לדבריה של האישה (שגם הם הובאו בפסק דין הנזכר), ואצטט את הדברים:

"התסקיר מצביע על כריכת המזונות של האב בהפסקת הקשר של הילד עם אימו והמעבר לאב. ואכן, הבעל הגיש תביעה להפחתת מזונות בטיעון שהילד הגדול עבר להתגורר אצלו, ואין סיבה לשלם מזונות עליו.

ב"כ האם מגיב לתביעה זו בשני טענות: האחת, אם אכן ביה"ד ייענה לבקשה זו להפחתה, בזה למעשה ביה"ד נותן "פרס" לאב מנכר, וכפי שהתסקיר מעיר שאין לכרוך בין המזונות למעבר הבן לידי האב.

השניה, לגופו של ענין, התשתית הקבועה להחזקת הילד אצל האם עדיין ממתינה לו, ועליה משלמת האם, כגון ארנונה או דמי ישוב, וכן מיטה ממתינה לו ועוד דברים, כך שלא ניתן להוריד מזה."

הנני מודיע שטענות אלו של האישה מתקבלות בנסיבות הניכור המתמשך, ויש לחתור לקיים את ההחלטות הקודמות כולם.

אכן נשארו עדיין לאם מספר הוצאות עבור [א'] שאינן תלויות שהות, וכפי שצפוי במקרים מעין אלו. בנוסף, כפי שעולה מהתסקיר, וכן הודה האב על כך בדיון, האב אינו תמיד עומד בהסדרי ההשות של שאר הילדים, ולפעמים הם נמצאים עם האם יותר מהנדרש לפי ההסכם. זאת ועוד, הסכום 1,250 ש"ח שנקבע עבור כל ילד (כאשר סכום זה יורד בהיותו בפנימיה) הוא ברף הנמוך, וי"ל שהאם הסכימה לכך רק בתנאי שתקבל סכום זה עבור כל שבעת הילדים כמכלול. אולם, כאשר נגרע מזונות עבור ילד אחד, יש לצפות לסכום קצת יותר גבוה עבור שאר הילדים.

לכן, בהתחשב במכלול הדברים יש לקבוע שיש להפחית את הסכום הכולל של המזונות בגין מעבר [א'] רק בחצי, ויש לחייב את האב בסך 1,250 ש"ח עבור כל אחד מששת הילדים האחרים + 625 ש"ח עבור [א'].

נציין שבתנאים רגילים של מעבר ילד בכנות ללא סימנים של ניכור היה מקום לבחון לגופו של עניין את צרכי הילדים.

אולם הנני סבור שהקשר עם האם הינו חשוב לא פחות ממזונותיו של הילד וכל דבר ששייב את הקשר בין הילד לאמו הכרוך בהוצאות שיש להשית על האב דינם כמזונות.

יעויין במנחת אברהם (ח"א סי' יב) ובפד"ר (כרך יב עמ' 190) שכתב לחדש ששונה דינה של הזכאית למזונות מיתר התביעות, והינה זכאית לשיפוי של הוצאותיה לטובת השגת מזונותיה:

"נראה מסברא, שכל הוצאות שיש להוציא כדי לקבל את המזונות הן עצמן חלק של מזונות האשה. כי אם האשה זקוקה להוציא ממון כדי לקבל את המזונות המגיעים לה, ובלי הוצאה זו גם המזונות עצמן לא יגיעו לידה, הרי זה חלק מהמזונות שלה. וכשם שאם האשה זקוקה לשכור מסגר לשבור

# מדינת ישראל

## בתי הדין הרבניים

המנעול של צרכי האוכל בבית, כדי שתוכל לאכול, הרי זה מכשירי אוכלין, והוא כאוכלין עצמן. וזה ממש כמו שנותנים לאשה כלי בישול למזונות, שהם בכלל המזונות, כמפורש בר"ן פרק אף על פי ונפסק בשו"ע אה"ע סי' ע סעי' ג, משום שבלעדיהן לא היו לה מזונות לאכול."

כלומר, האישה זכאית לדמי מזונות כפי הסך שהיא נדרשת כדי להשיגם. וכיון שנדרשה להליך משפטי למען כך, הוי אומר שדמי מזונותיה עולים יותר מאשר המצוי במכולת. שהרי אף כלי הבישול משוקללים בתחשיב של דמי מזונות, כיון שעל ידם היא מכשירה את המזונות, וכמו כן, על ידי התביעה המשפטית הצליחה להביא את המזונות לביתה.

הגר"א שפירא זצ"ל הביא מספר ראיות לכך. ואחת מהראיות נלמד מדין המפריש מעות לצורך הפסח, שהגמ' בפסחים (דף ע"א) אמרה שיותר לו לקנות בהן עצים להכנת הבשר לקרבן, ולדעת רבי אף המצה הנאכלת עם הקרבן. הרי שמכשירי האוכל נידונים כאוכל עצמו. וכן הוכיח מהירושלמי בסוטה (פ"ב ה"א) שהחשיבה את קרבן יולדת כמכשירי מזונותיה, ואמרו שהבעל יכול להפריש עולת העוף אף שלא מדעתה, שכן מכשירתה לאכול בקודשים.

בדברי הגר"א שפירא ישנו חידוש גדול, ובדבריו ישנו הרחבת המושג דמי המזונות שהאשה זכאית להן.

אולם לענ"ד יש לומר דבר נוסף מראיה זו שהביא הגר"א שפירא זצ"ל, והיא שהחובה של הבעל במזונות אשתו הינו חיוב כללי, האומר שיש לחייב את הבעל במכלול צרכיה, וכפי שהוא חייב בקנסותיה ובקרבתיה, הרי שמחויב בכל חיוביה.

החידוש הוא שחיוב המזונות ביסודו הוא חיוב כללי שאמור לענות על כל צרכיה של האישה הגופניים והנפשיים, וכפי שהגר"א (חו"מ סי' צו ס"ק לב) הביא מקור לדעה שחייב הבעל בכל צרכיה מלבד מזונותיה וכלכלתה, עיי"ש. וסבר שחיוב זה כלול בכלל חיובו שהינו חייב לה, והביא ראיה לחיוב זה מהחובה של הבעל להביא קרבנות אשתו.

לענ"ד יסוד זה ניתן לומר אף על החיוב של האב במזונות בניו, וכפי לשונו של הרמב"ם (הל' אישות פרק יב הלכה יד): "כשם שאדם חייב במזונות אשתו כך הוא חייב במזונות בניו ובנותיו הקטנים".

נמצא לפי זה שאף אנו רשאים להתבונן במבט רחב על חיוב מזונות האב שאינו מתבטא רק בלהאכילו ולהשקותו אלא הינו חיוב כוללני הכולל בתוכו אף צרכים אחרים להן זקוק הילד להתפתחותו, וכיון שכך הקשר בין האם לבנה הינו מהצרכים הבסיסים להן זקוק הילד ועל האב לשאת בהוצאות לשם השבת קשר זה.

אשר על כן, בנסיבות העניין – כפי פתח דברנו – אין להעניק לאב פרס בזה, ויש לסמוך על טעמים אלו להשאיר עכ"פ חיוב חלקי.

נמצא שעל האב לשלם לאם סך 5,625 ש"ח להשלמת מזונות שהחסיר. ככל שלא ישלים האב חסר זו תוך 30 יום, זכות האם לגבותו בדרכים המקובלות.

כמו כן, לא הוכרע עניין המשמורת כלפי הבן [א'] לסטות מהסכם הגירושין, לרבות בהחלטה הנוכחית. הרי שלעת הזו, הסכם הגירושין שקיבל תוקף של פס"ד עומד על כנו, ועל האב לשלם את תשלומי המזונות עבור הבן [א'] – גם רטרואקטיבית – כפי האמור בהחלטה לעיל.

# מדינת ישראל

## בתי הדין הרבניים

בהחלטה זו, לעת עתה, נמנעתי בשימוש בכוח ענישה זו של קנסות בגדרי הדין של ענישה שלא מן הדין שנפסקה בחושן משפט (סימן ב), והרחבתי רבות אודות גדר זה בפס"ד תיק מספר 1313311/7.

אולם, יש לאיש וכן לאישה לדעת שבית הדין לא יניח לנושא זה, עד הגעה למצב מניח את הדעת, ולצורך העניין ישתמש בכל הכלים העומדים לרשותו, כולל בכלי שאמנם יש לעשות בו שימוש במשורה אך דומה שהמקרה שלפנינו הוא מן המקרים הנדירים בהן ניתן לנקוט בצעד חריג זה, ובית הדין לא יהסס להשתמש בכוח זה, להעניש ולקנוס, כדי להציל את הילדים מההשפעות ההרסניות של ניכור הורי.

### מסקנה

מוחלט כדלהלן:

- א. הסכם הגירושין עומד על תוקפו, לרבות עניין המשמורת. עבור מעבר הבן [א'] יש לנכות סך 625 ש"ח החל מחודש 9/2022.
- ב. האב ישלם לאישה סכום חד פעמי של 5,625 ש"ח עבור המזונות שהחסיר מאז, תוך 30 יום.
- ג. אין אישור להוציא דרכון לבן [א'].
- ד. האמור בסעיף א' יבחן מחדש עם המלצות מהעו"ס על שיפור המצב המשפחתי הכולל גם שיפור הקשר בין [א'] לאמו.
- ה. האשה תבחן אפשרות להעתקת מקום מגוריה באזור מגורי הוריה.
- ו. הצדדים ישתפו פעולה באופן מלא עם העוסיו"ת במועצה אזורית [...] הן לגבי טיפול לתיאום הורי והן לגבי הטיפול הילדים.
- ז. הצדדים מופנים בדחיפות למרכז חרום אקסטרני בב"ש.

פסה"ד ניתן לפרסום בהשמטת פרטי הזיהוי של הצדדים.

ניתן ביום כ"ו באייר התשפ"ג (17/05/2023).

הרב אברהם הרוש – דיין

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה